ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
JEAN MONNET EUROPEAN CENTRE OF EXCELLENCE
NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΡΟΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ουρανία Σουλτάνη

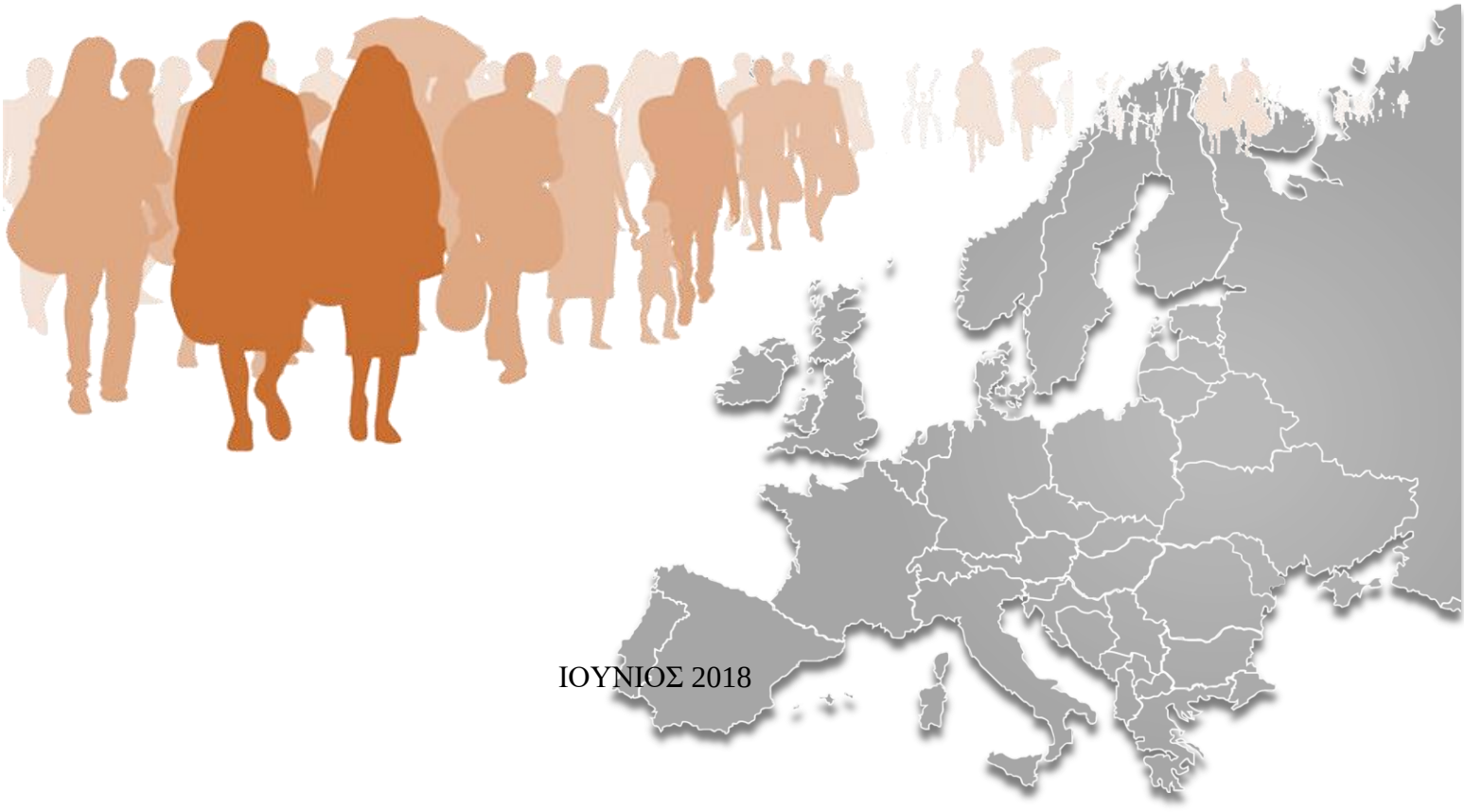

ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

Copyright 2018

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Κλεομένους 22Α, 106 75 Αθήνα
Τηλ. 210 7220508 Fax: 210 3617711
Email: jmcenter-athens@pspa.uoa.gr, www.jmce.gr

All rights reserved

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet δεν υιοθετεί πολιτικές ή άλλες θέσεις. Καταβάλλει, μάλιστα, προσπάθεια να παρουσιάζονται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται σε όλες τις εκδόσεις του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους ίδιους τους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Κέντρου, του Διοικητικού Συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ΠΕΡΙΕΧΌΜΕΝΑ

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ 3

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ 3

3. ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ 5

4. ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 10

5. ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ 15

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ …… 23

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρεται στις μετακινήσεις των λαών και την εξέλιξη του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος της νεότερης και σύγχρονης ιστορία της Ευρώπης και της Ελλάδας. Αναφέρεται στην κοινή Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική, στις Συμβάσεις που έχουν υπογραφεί για την αντιμετώπιση του προβλήματος, όπως της Γενεύης του 1951, στη δημιουργία Κοινού Ευρωπαϊκού Ασύλου, το οποίο βασίζεται στο διεθνές δίκαιο. Επισημαίνει το πολυετές πρόγραμμα της Χάγης, τη δημιουργία της Frontex, εν συνεχεία το πρόγραμμα της Στοκχόλμης, την ενίσχυση του ρόλου της Frontex και την έναρξη του Συστήματος Πληροφοριών Σέγκεν SIS-11 και Συστήματος VIS. Ακόμα αναδεικνύει τις μεγάλες διακρατικές συμφωνίες, μνημόνια που υπογράφτηκαν για την καλύτερη διαχείριση των συνόρων, της παράνομης μετανάστευσης, το εμπόριο ανθρώπων και την ανάπτυξη. Τέτοιες σημαντικές συμφωνίες υπογράφηκαν μεταξύ Ισπανίας- Μαρόκου, Ιταλίας- Λιβύης και η σημαντικότερη Τουρκίας- Ελλάδας. Τέλος το άρθρο περιγράφει τις συνθήκες και την κατάσταση την οποία βιώνουν σήμερα οι πρόσφυγες και μετανάστες.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι πράγματι ιστορικό γεγονός οι μετακινήσεις των λαών από αρχαιοτάτων χρόνων. Είναι όμως διαφορετικές οι αιτίες που προκαλούν το μέγεθος και την ένταση με την οποία εκδηλώνονται. Οι μεταναστευτικές τάσεις εξαρτώνται από τις κλιματολογικές μεταβολές, τα δημογραφικά προβλήματα, τα πολιτικοκοινωνικά γεγονότα καθώς την οικονομία, την παραγωγή και τον καταμερισμό εργασίας. Στην νεότερη Ευρωπαϊκή ιστορία παρατηρείται το φαινόμενο της αποικιοκρατίας. Ευρωπαίοι πολίτες μεταναστεύουν αρχικά προς την Αφρική και την Ασία, ενώ αργότερα προς την Αμερική και την Αυστραλία. Μετακινούνται προσωρινά ή μόνιμα ψάχνοντας συνθήκες καλύτερης ζωής. Οι λόγοι που οδήγησαν τους Ευρωπαίους πολίτες στη μετακίνηση τους ήταν η Ανακάλυψη της Αμερικής, ως

ανεκμετάλλευτης ηπείρου, η πληθυσμιακή αύξηση της Ευρώπης, η ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων και ο τυχοδιωκτισμός των ατόμων.

Το 1914 και κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου η διεθνής μετανάστευση ανακόπτεται λόγω οικονομικής δυσπραγίας, ξενοφοβίας και θεσμικών ρυθμίσεων, όπως ο Νόμος των Επιτρεπόμενων Ορίων το 1921 και Νόμος για τη μετανάστευση το 1924. Την ίδια χρονική περίοδο παρουσιάζονται μεταναστευτικές τάσεις σε ενδοευρωπαϊκό επίπεδο που συνδέονται με την βιομηχανική ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών Χωρών. Η Μ. Βρετανία δέχεται μεγάλες ροές μεταναστών ως εργατικό δυναμικό από την Πολωνία, Ιρλανδία, Ιταλία, και Εβραίους από τη Ρωσία[1]. Το ίδιο συνέβη και στη Γερμανία. Μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου η Ευρώπη άρχισε να δέχεται νέα μεταναστευτικά κύματα. Χιλιάδες άνθρωποι ήρθαν με σκοπό την αναζήτηση εργασίας και να βοηθήσουν στην οικονομική ανασυγκρότηση. Το 1998 το μεγαλύτερο ποσοστό πληθυσμού αιτούντων άσυλο στις Ευρωπαϊκές χώρες είναι συνήθως Αλβανοί, Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Γεωργιανοί και Ουκρανοί[2].

Επιπλέον την δεκαετία του 1990 η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη δέχεται μικρό αριθμό Κινέζων μεταναστών ενώ μετέπειτα ο αριθμός αυτός πολλαπλασιάστηκε. Η πτώση του τείχους του Βερολίνου και η αρχική ελεύθερη διεύλευση των πολιτών της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας συνέβαλαν στην τεράστια εισροή κινέζων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη αλλά και σε άλλες περιοχές[3]. Τα κινέζικα μεταναστευτικά ρεύματα διακρίνονται από μια ιδιαιτερότητα. Είναι κυρίως φοιτητές και ειδικευμένοι εργάτες ακόμα και επιχειρηματίες οι οποίοι δεν επιστρέφουν στην χώρα τους. Μια άλλη ιδιαιτερότητα των Κινέζων μεταναστών είναι ότι δεν αντιμετωπίζουν θέμα φτώχειας, αντίθετα είναι σε θέση να πληρώσουν τις σπουδές στο εξωτερικό για καλύτερο επίπεδο και ευκαιρίες εξέλιξης[4].

Τα τελευταία όμως 20 χρόνια η Ευρώπη έχει γίνει πόλος έλξης νέων και τεράστιων διαστάσεων προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών από χώρες της Μέσης Ανατολής (π.χ. Συρία), της Υποσαχάριας Αφρικής (π.χ. Νιγηρία, Αιθιοπία, Ερυθραία, Καμερούν, Λαϊκή

[1]S. Castels, M.J. Miller, *The Age of Migration,* Palgrave, second edition, 1998, p.58.

[2]G.A. Antonopoulos, J. Winterdyk, *The Smuggling of Migrants in Greece: An Examination of its social organization*, European Journal of Criminology, vol. 3, no 4, 2006, pp.439-461.

[3]F. Laczko, *Europe Attracts More Migrants from China,* Migration Policy Centre (MPC), 2003.

[4]Ibid.

Δημοκρατία του Κογκό) και της Ασίας (Πακιστάν, Αφγανιστάν). Οι Νότιες Χώρες της Ευρώπης όπως η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία έχουν γίνει χώρες υποδοχής όλων αυτών των χιλιάδων ανθρώπων παράτυπων μεταναστών και προσφύγων που ζητούν προστασία και αιτούνται άσυλο. Οι λαοί αυτοί κατασπαράζονται από εμφυλίους πολέμους, ένοπλες συρράξεις, ασταθείς πολιτικές καταστάσεις, πείνα και φτώχεια. Μόνη λύση σωτηρίας τους είναι η φυγή και ο δρόμος που περνάει από την Ευρώπη και οδηγεί σε άλλες παγκόσμιες διαδρομές.

Τίθεται το ερώτημα είναι μια ιστορική φυσιολογική εξέλιξη των πραγμάτων η σημερινή προσφυγική και μεταναστευτική ροή; Ή είναι ένα φαινόμενο τεραστίων διαστάσεων που οφείλεται σε συγκεκριμένες πολιτικές και οικονομικές διαφορετικές προσεγγίσεις και χρειάζεται άμεση και αποτελεσματική λύση;

3. ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στη σύγχρονη ιστορία της η Ευρώπη προσπάθησε να δώσει λύσεις στο προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα. Θέσπισε νόμους, υιοθέτησε και υλοποίησε προγράμματα μεταναστευτικής πολιτικής, υπέγραψε διακρατικές συμφωνίες και δημιούργησε οργανισμούς στήριξης.

Βασικοί στόχοι της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής και προσφυγικής πολιτικής είναι η ισότητα και ο σεβασμός των δικαιωμάτων προσφύγων και νομότυπων μεταναστών. Επιδιώκει την εύκολη πρόσβαση στις διαδικασίες παροχής διεθνούς προστασίας ενώ για τους μετανάστες στη νόμιμη εγκατάσταση τους σε ευρωπαϊκά εδάφη και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης. Επιπλέον στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι η χάραξη κοινής μεταναστευτικής πολιτικής για όλα τα κράτη μέλη σεβόμενη τη διαφορετικότητα κάθε κράτους μέλους[5].

[5]Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση,* COM 240, Βρυξέλλες, 2015.

Γενικότερα μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου δημιουργήθηκαν παγκόσμιοι οργανισμοί όπως ο ΟΗΕ για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η υπογραφή της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 ήταν τα πρώτα μέτρα επίσημης κάλυψης προσφύγων και μεταναστών[6].

Στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999 πραγματοποιήθηκε η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Τάμπερε, όπου η ΕΕ θέσπισε το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ)[7], το οποίο βασίζεται στο διεθνές δίκαιο και κυρίως στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων. Στόχος του ΚΕΣΑ ήταν η εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με το άσυλο, σε βάση κοινών ελάχιστων κανόνων[8]. Μεταξύ 1999 και 2005 θεσπίστηκαν σημαντικά νομοθετικά μέτρα που αφορούν κριτήρια για το άσυλο και το 2007 συστάθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων (ΕΤΠ). Το ΕΤΠ είχε ως στόχο να διαχειριστεί κονδύλια ύψους 614 εκατ. ευρώ για τη χρονική περίοδο 2008-2013 στο πλαίσιο του γενικού προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών» στηρίζοντας διεθνικές δράσεις καθώς και δράσεις σε επίπεδο ΕΕ[9].

Το 2001 η Οδηγία για προσωρινή προστασία επιτρέπει κοινή Ευρωπαϊκή αντιμετώπιση μαζικής εισροής προσφύγων-μεταναστών[10]. Τον Ιούνιο του 2008 παρουσιάστηκε Σχέδιο Πολιτικής για το Άσυλο[11].

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών (4 και 5-11-2004) υιοθέτησε το Πολυετές Πρόγραμμα της Χάγης[12] για την ενίσχυση του χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης στη Ε.Ε., το οποίο χάραξε τη στρατηγική για τα επόμενα 5 χρόνια. Βασικά στοιχεία του Προγράμματος της Χάγης ήταν η ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών της Ε.Ε.,

---

[6] Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων*, στ΄ έκδοση, UNHCR, Αθήνα, 2009.

[7] Η δημιουργία του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου περιλαμβάνει τέσσερις κατηγορίες προστασίας: α) το καθεστώς του πρόσφυγα, β) το καθεστώς επικουρικής προστασίας, γ) το καθεστώς προσωρινής προστασίας και δ) το καθεστώς αιτούντος.

[8] Γ.Ε. Καλαβρός, Θ.Γ. Γεωργόπουλος, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τόμος ΙΙ- Ουσιαστικό Δίκαιο*, 2η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ.81.

[9] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:l14567.

[10] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32001L0055.

[11] http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM(2009)266.pdf.

[12] Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Το Πρόγραμμα της Χάγης: Ενίσχυση της Ελευθερίας, της Ασφάλειας και της Δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, C53/2015.

η καλύτερη συνεργασία για τη μετανάστευση και τον έλεγχο των συνόρων με τη δημιουργία της Frontex (Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία διαχείρισης της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα), η οποία λειτουργεί από την 1-5-2005 με έδρα την Βαρσοβία. Η Frontex[13] έχει ως σκοπό την ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ, την εμβάθυνση της συνεργασίας για τη μετανάστευση και τον έλεγχο των συνόρων και ιδιαίτερα των θαλάσσιων. Παράλληλα αποφασίστηκε *inter alia*, η διαμόρφωση ενιαίου Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου μέχρι το 2010, η καταπολέμηση του οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος και η αξιοποίηση του συστήματος EUROPOL (η υπηρεσία πληροφοριών σε ζητήματα εγκληματικής φύσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Τέλος υιοθετήθηκε η νέα Ευρωπαϊκή Πολιτική για τα ναρκωτικά 2005-2012. Από Ελληνικής πλευράς ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην καλύτερη διαχείριση των θαλάσσιων συνόρων.

Αργότερα υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης[14] (2010-2014). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα καθόρισε το πλαίσιο της αστυνομικής και τελωνειακής συνεργασίας, των υπηρεσιών διάσωσης, της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και ποινικές υποθέσεις της πολιτικής για το άσυλο. Επίσης το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης υπογράμμισε την ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου της Frontex και του Eurosur. Επιπλέον υπογράμμισε την ανάγκη έναρξης της λειτουργίας του Συστήματος Πληροφοριών Σέγκεν SIS-11 και Συστήματος VIS.

Για την καλύτερη αντιμετώπιση του μεταναστευτικού και προσφυγικού φαινομένου υπογράφηκαν διακρατικές συμφωνίες. Η Ισπανία συνεργάστηκε με το Μαρόκο σε θέματα εργασιακά και μετανάστευσης για πολλά χρόνια. Παράλληλα οι Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις υποστήριξαν επιχειρήσεις και εκπαιδεύσαν υπεύθυνους υπαλλήλους της Βόρειας Αφρικής με το σύστημα Seahorse Mediterranean Network (Μεσογειακό Δίκτυο Seahorse) και Operation Sophia (Επιχείρηση Σοφία) ώστε να ελέγξουν τις διαδρομές του λαθρεμπορίου και των μεταναστών από την Λιβύη στην Ευρώπη.

[13] http://frontex.europa.eu/.

[14] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010XG0504(01)&from=EL.

Τον Φεβρουάριο του 2017 η Ιταλία υπέγραψε μνημόνιο συμφωνίας με τη Λιβύη[15] για τη διαχείριση των συνόρων, την παράτυπη μετανάστευση, το εμπόριο ανθρώπων και την ανάπτυξη. Η Ιταλία υποσχέθηκε να στηρίξει την κυβέρνηση Εθνικής Συμφωνίας (GNA) με τεχνική και οικονομική υποστήριξη, ενισχύοντας τις θαλάσσιες περιπολίες των συνόρων και τα κέντρα κράτησης μεταναστών της Λιβύης, με ανάλογη υποχρέωση της Λιβύης να συγκρατεί πλήθος μεταναστών και προσφύγων στα σύνορά της.

Η ΕΕ υποστήριξε αυτές τις συμφωνίες αλλά και κάθε χώρα ξεχωριστά υπογράφει εταιρικές συμφωνίες. Τον Μάρτιο 2017 η Γερμανία υπογράφει παρόμοια συμφωνία με την Τυνησία και την Αίγυπτο. Με τις συμφωνίες αυτές οι ροές προσφύγων και μεταναστών προς την Ιταλία και ευρύτερα στην Ευρώπη μειώθηκαν αλλά πλήθος μεταναστών εγκλωβίστηκε σε κέντρα κράτησης στη Λιβύη και κάτω από άσχημες συνθήκες διαβίωσης. Οι εμφύλιες συγκρούσεις στη Λιβύη και η δημιουργία δυο κυβερνήσεων αυξάνει το πρόβλημα της μετανάστευσης και του λαθρεμπορίου καθώς και την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Με τη μείωση των μεταναστευτικών ροών προς την Ιταλία αναπτύχθηκε μια άλλη μεγάλη δίοδος. Το 2015 η Ανατολική Μεσόγειος γίνεται η κύρια διαδρομή των μεταναστών. Χιλιάδες άνθρωποι από την Τουρκία περνάνε στο ελληνικό έδαφος[16]. Τα ελληνικά νησιά θεωρήθηκαν εύκολη διάβαση των προσφύγων κυρίως από τη Συρία, το Αφγανιστάν αλλά και το Πακιστάν με προορισμό την Ευρώπη. Χιλιάδες άνθρωποι διασχίζουν πεζή την Ελλάδα, την Σερβία και φτάνουν στην Ουγγαρία από την Ερυθραία, το Αφγανιστάν, τη Νιγηρία, τη Σενεγάλη, την Γκάμπια και το Μάλι[17].

Το 2015 τα πράγματα για τους πρόσφυγες και μετανάστες αλλά και για την Ελλάδα γίνονται πολύ δύσκολα. Το μείγμα διαφορετικών μεταναστευτικών ροών, πολιτισμών και κουλτούρων που φτάνει στην Ευρώπη συνοδεύεται από διαφορετικές και μεγαλύτερες ανάγκες προστασίας των μεταναστών και των προσφύγων που το συνθέτουν, και απαιτεί ιδιαίτερη σύνεση στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Από τη μία ο μεγάλος αριθμός των

---

[15]N. B. Bogdan, S. Fratzke, *Europe's Migration Crisis in Context: Why Now and What Next,* Migration Policy Centre (MPC), 2015.

[16]L. Schuster, *Turning refugees into "illegal migrants": Afghan asylum seekers in Europe*, Journal Ethnic and Racial Studies, vol.34, no. 8, 2011, pp. 1392-1407.

[17]Ibid.

προσφυγικών-μεταναστευτικών πληθυσμών, και οι εντάσεις (θεωρητικές και πρακτικές) που αυτός δημιουργεί εντός των φιλελεύθερων δημοκρατιών των χωρών διέλευσης και υποδοχής και από την άλλη η άνοδος του λαϊκισμού και της ξενοφοβίας έχει ως αποτέλεσμα συχνά διαφορετικές και αποκλίνουσες μεταξύ τους πολιτικές διαχείρισης του ζητήματος από τα κράτη –μέλη. Έτσι είδαμε τη στάση της Ουγγαρίας[18] και γίναμε γνώστες των προτάσεων των λαϊκίστικών κομμάτων (Front National (F.N)-Γαλλία, Alternative für Deutschland (AfD)-Γερμανία κλπ.) για μια μεταναστευτική πολιτική εσωστρέφειας και απομάκρυνσης από τα ευρωπαϊκά ιδεώδη.

Η Ουγγαρία και η Πολωνία αρνήθηκαν να δεχτούν πρόσφυγες[19] και έκλεισαν τα σύνορά τους στα μεταναστευτικά ρεύματα της Ανατολικής Μεσογείου[20] (Eastern Mediterranean Route). Η Βρετανία δήλωσε ότι δεν μπορεί να δεχθεί άλλους μετανάστες[21]. Η Σουηδία όταν έφτασε το όριο των 190.000 προσφύγων επανάφερε τους ελέγχους στα σύνορά της[22]. Η Δανία ψήφισε νόμο κατάσχεσης των πολύτιμων αντικειμένων που έχουν μαζί τους οι πρόσφυγες και μετανάστες προκειμένου να τους παράσχει φιλοξενία[23].

Δέκα χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες, γυναίκες, παιδιά και άντρες εγκλωβίστηκαν στην Ειδομένη το 2016 [24]. Χιλιάδες άνθρωποι παραμένουν στα Ελληνικά νησιά. Στη Μυτιλήνη τον Ιούλιο του 2016 φιλοξενήθηκαν 2.895 πρόσφυγες, ενώ στη Χίο 2.494 και τη Σάμο 1.157[25]. Συνολικά 6.546 άτομα αιτήθηκαν άσυλο στα νησιά του βορείου Αιγαίου[26]. Η

---

[18]Δηλώσεις του πρωθυπουργού της Ουγγαρίας Β. Όρμπαν, ως απάντηση στην επιστολή που του έστειλε ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ: «Η Ουγγαρία, αντιθέτως, δεν θέλει να γίνει χώρα μετανάστευσης και δεν μπορεί να αποδεχθεί το να εξαναγκαστεί να γίνει», 7 Σεπτεμβρίου 2017, «Θέλουμε να είμαστε ένα ευρωπαϊκό κράτος, όχι μια εθνότητα εντός της Ευρώπης. Η ελευθερία στην Ευρώπη εξαρτάται από το έθνος-κράτος και τις χριστιανικές παραδόσεις», 23 Οκτωβρίου 2016.

[19]Σ. Λυγερός, Σ., *Το γεμάτο προκλήσεις ευρωπαϊκό και περιφερειακό. Κίνδυνοι, ευκαιρίες και αδιέξοδα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2016.

[20]http://www.consilium.europa.eu/el/infographics/eastern-and-central-mediterranean-routes-09-2017/.

[21]Σ. Λυγερός, *Το γεμάτο προκλήσεις ευρωπαϊκό και περιφερειακό. Κίνδυνοι, ευκαιρίες και αδιέξοδα*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2016.

[22] Ibid.

[23] Ibid.

[24]Β. Παπαστεφάνου, *Εικόνα χάους στην Ειδομένη- Στην αναμονή εκατοντάδες πρόσφυγες στον Πειραιά*, ΕΡΤ- Πρώτο Πρόγραμμα-ΑΠΕ/ΜΠΕ, 1.3.2016,

http://www.ert.gr/eidiseis/ellada/ikona-chaous-stin-idomeni-stin-anamoni-ekatontades-prosfiges-ston-pirea/.

[25]Newsbomb, *Πόσοι είναι και που διαμένουν οι πρόσφυγες και μετανάστες σήμερα στην Ελλάδα*, 6.7.2016, http://www.newsbomb.gr/ellada/news/story/710928/posoi-einai-kai-poy-diamenoyn-oi-prosfyges-kai-metanastes-simera-stin-ellada, http://mindigital.gr/images/prosfygiko/06-07-2016.pdf.

[26]Ibid.

Ελλάδα κινδυνεύει να γίνει ένα απέραντο hot spot με 57.286 πρόσφυγες και μετανάστες[27]. Στο λιμάνι του Πειραιά 2.800 πρόσφυγες παρέμειναν με την ελπίδα να ανοίξουν τα σύνορα ενώ η Πλατεία Βικτωρίας κατακλίστηκε από μεγάλο αριθμό προσφύγων και μεταναστών[28]. Εκείνη την περίοδο στην Αττική φιλοξενήθηκαν 10.370 πρόσφυγες, στην κεντρική Ελλάδα 1.687 και στη νότια 250[29]. Η χρονική περίοδος 2015-2016 δεν ήταν απλώς δύσκολη αλλά σχεδόν τρομακτική για την Ελλάδα, την Ευρώπη και την Τουρκία, ακόμα και για τους ίδιους τους πρόσφυγες και μετανάστες. Τα σύνορα κινδύνευαν να κλείσουν επ' αόριστο[30]. Η Ελλάδα διέτρεξε τον κίνδυνο εξόδου από την συμφωνία Σέγκεν[31].

4. ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην νεότερη ιστορία της η Ελλάδα δέχτηκε τεράστιες προσφυγικές ροές μετά την Καταστροφή της Σμύρνης το 1922 και προέβη στην ανταλλαγή πληθυσμών. Οι συγκεκριμένοι πρόσφυγες που εισήλθαν στη χώρα είχαν ελληνική καταγωγή, κοινή θρησκεία, κοινά ήθη και έθιμα, κοινή κουλτούρα με τους Έλληνες, αλλά παρόλα αυτά η αποδοχή και η ενσωμάτωσή τους από το ελληνικό κράτος παρουσίασε πολλά προβλήματα και δυσκολίες. Χρειάστηκαν χρόνια και προσπάθειες ώστε οι άνθρωποι αυτοί να γίνουν αποδεκτοί, να εισχωρήσουν στην παραγωγική διαδικασία και να συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στην εξέλιξη της πολιτισμικής, κοινωνικής αλλά και πολιτικής ζωής του τόπου.

---

[27] Ibid.

[28] Β. Παπαστεφάνου, *Εικόνα χάους στην Ειδομένη- Στην αναμονή εκατοντάδες πρόσφυγες στον Πειραιά*, ΕΡΤ- Πρώτο Πρόγραμμα-ΑΠΕ/ΜΠΕ, 1.3.2016,
http://www.ert.gr/eidiseis/ellada/ikona-chaous-stin-idomeni-stin-anamoni-ekatontades-prosfiges-ston-pirea/.

[29] Newsbomb, *Πόσοι είναι και που διαμένουν οι πρόσφυγες και μετανάστες σήμερα στην Ελλάδα*, 6.7.2016, http://www.newsbomb.gr/ellada/news/story/710928/posoi-einai-kai-poy-diamenoyn-oi-prosfyges-kai-metanastes-simera-stin-ellada, http://mindigital.gr/images/prosfygiko/06-07-2016.pdf.

[30] Iefimerida, *Αλβανία- Βουλγαρία σφραγίζουν τα σύνορά τους με την Ελλάδα*, 11.3.2016, http://www.iefimerida.gr/news/255904/alvania-voylgaria-sfragizoyn-ta-synora-toys-me-tin-ellada.

[31] Ευθέως με αποπομπή απείλησε την Ελλάδα ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Βλάντις Ντομπρόβσκις, μετά τη συνεδρίαση του Κολεγίου των Επιτρόπων όπου εξετάστηκε η Έκθεση Αξιολόγησης Σένγκεν. Iefimerida, *Τι θα συμβεί αν αποβάλουν την Ελλάδα από τη ζώνη Σένγκεν -Οι επιπτώσεις*, 28.1.2016, http://www.iefimerida.gr/news/248045/ti-tha-symvei-apovaloyn-tin-ellada-apo-ti-zoni-sengken-oi-epiptoseis-lista.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και εν μέσω εμφυλίου μέχρι την δεκαετία του 1980 η Ελλάδα γίνεται χώρα αποστολής προσφύγων και μεταναστών. Ανεργία, φτώχια, κοινωνική ανασφάλεια οδήγησαν κύματα Ελλήνων πολιτών προς μετανάστευση σε πλούσιες χώρες κυρίως προς τη Γερμανία καθώς υπογράφεται Ελληνογερμανική Συμφωνία «Περί απασχόλησης Ελλήνων εργατών στη Γερμανία» αλλά και η Αμερική, ο Καναδάς, η Αυστραλία και το Βέλγιο γίνονται με τη σειρά τους κέντρα υποδοχής Ελλήνων μεταναστών[32].

Από τη δεκαετία του 1980 όμως μετατρέπεται σε χώρα εισδοχής προσφύγων καθώς και παράτυπων μεταναστών[33]. Την δεκαετία του 1990 η Ελλάδα ήταν μια χώρα οικονομικά ανεπτυγμένη με υψηλά ημερομίσθια αλλά και κοινωνικοπολιτική σταθερότητα. Η γεωγραφική της θέση επιτρέπει εύκολα την πρόσβαση σε γειτονικούς λαούς από ξηρά και θάλασσα.

Ειδικά με την κατάρρευση των κουμμουνιστικών καθεστώτων και τη διάλυση της Ένωσης των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών το 1991 καθώς και το άνοιγμα των ελληνικών συνόρων στους Βορειοηπειρώτες της Αλβανίας τον Απρίλιο του 1992 πραγματοποιήθηκε μεγάλη εισροή μεταναστών στη χώρα από τα βόρεια. Επίσης η οικονομική και πολιτική απελευθέρωση των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης οδήγησε σε μεγάλη αύξηση του πληθυσμού μεταναστών και κυρίως Αλβανών (η Ελλάδα το 1993 δέχτηκε 150.000 Αλβανούς), Βούλγαρων, Ρουμάνων, Γεωργιανών και Ουκρανών[34] και ένα μικρό ποσοστό Κινέζων.

Οι άνθρωποι αυτοί ήταν νέοι και στόχο είχαν την εύρεση εργασίας, ανταγωνίζονται τους ανειδίκευτους εργάτες και χαμηλού εισοδήματος ιθαγενείς σε θέσεις εργασίας και πολλές φορές αναλαμβάνουν θέσεις εργασίας που οι Έλληνες δεν προτιμούν[35]. Η Ελλάδα αποδέχεται αυτούς τους μετανάστες και αυτοί με την σειρά τους συμβάλλουν στην ανάπτυξη της χώρας

[32]Λ. Μουσούρου, *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη,* Gutenberg, Αθήνα, 1991, σελ. 148.

[33]N. Sitaropoulos, *Modern Greek Asylum Policy and Practice in the Context of the Relevant European Developments*, Journal of Refugee Studies, vol. 13, no. 1, 2006, pp. 107-116.

[34]G.A. Antonopoulos, J. Winterdyk, *The Smuggling of Migrants in Greece: An Examination of its social organization*, European Journal of Criminology, vol. 3, no 4, 2006, pp.439-461.

[35] Ibid.

και στο εθνικό ισοζύγιο πληρωμών[36]. Αυξάνουν την κατανάλωση, μειώνουν τις τιμές και δημιουργούν ανταγωνιστικό κλίμα στα ελληνικά προϊόντα και στις ελληνικές επιχειρήσεις. Καταφέρνουν επίσης να νομιμοποιηθούν μέσα από το πρώτο πρόγραμμα νομιμοποίησης μεταναστών. Οι Αλβανοί αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των μετανάστες, ακολουθούν οι Πακιστανοί, οι Ρώσοι και οι Ρουμάνοι[37].

Στην ίδια δεκαετία κατέφθασε στην Ελλάδα και ένα πλήθος μεταναστών πολιτών της πρώην Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Σοβιετικής Ένωσης. Οι άνθρωποι αυτοί είναι Έλληνες Πόντιοι, οι οποίοι δηλώνουν εθνική καταγωγή Ελληνική και έτσι μπορούν να αποκτήσουν Ελληνική Υπηκοότητα[38]. Οι συγκεκριμένοι πολίτες αν και έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο δεν γνωρίζουν καλά την Ελληνική γλώσσα και το κράτος δεν αναγνωρίζει την εκπαιδευτική τους κατάρτιση ώστε να μην μπορούν να ενταχθούν σε υψηλό εργασιακό περιβάλλον παρά τους πολιτισμικούς δεσμούς με τη χώρα και εργάζονται οι περισσότεροι ως ανειδίκευτοι εργάτες[39].

Η Ελλάδα, ως μέλος της ΕΕ ακολουθεί στενά όλες τις νομικές εξελίξεις που αφορούν την μετανάστευση και τη διαδικασία ασύλου[40]. Το 1990 υπογράφηκε η Σύμβαση του Δουβλίνου[41] στις 15-06-1990 ανάμεσα σε δώδεκα συμβαλλόμενα κράτη μέλη της ΕΕ[42]. Η ελληνική έννομη τάξη έθεσε σε εφαρμογή τη Σύμβαση του Δουβλίνου με τον νόμο Ν.1975/1991[43]. Η «ιδέα» πίσω από τη Σύμβαση ήταν η μείωση της μετακίνησης αιτούντων άσυλο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η αποφυγή αιτήματος στη χώρα προτίμησης του κάθε αιτούντος (asylum shopping) καθώς στα πλαίσια της Σύμβασης τα κράτη αναγνώρισαν μεν τη σημασία του δικαιώματος στο άσυλο. Υποστήριξαν δε, πως ο αιτών έχει απλώς το

---

[36] Ibid.

[37] Ibid.

[38] Ibid.

[39] A. Triandafyllidou, M. Maroufof (with the collaboration of M. Nikolova), *Immigration towards Greece at the Eve of the 21st Century*, IDEA Working Papers, no 4, 2009, pp.27-28.

[40] G.A. Antonopoulos, J. Winterdyk, *The Smuggling of Migrants in Greece: An Examination of its social organization*, European Journal of Criminology, vol. 3, no 4, 2006, pp.439-461.

[41] Η Σύμβαση του Δουβλίνου αντικαταστάθηκε με τον Κανονισμό του Δουβλίνου 2 το 2003 και μετέπειτα με τον Κανονισμό του Δουβλίνου 3 το 2008.

[42] Α. Τριανταφυλλίδου, Α. Δημητριάδη, *Η διαχείριση του ασύλου στην Ευρώπη: η αναθεώρηση του Δουβλίνου Ι και η περίπτωση της Ελλάδας*, Εφαρμογές ΔΔΙ/2011, σελ. 22.

[43] Σ. Βρέλλης, *Δίκαιο Αλλοδαπών*, Β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2003, σελ.223.

δικαίωμα να αναζητά διεθνή προστασία και όχι να εκφράζει συγκεκριμένη προτίμηση ως προς τη χώρα που θα του παρέχει την προστασία αυτή.

Στην πράξη η διαδικασία ασύλου αντιμετωπιζόταν παράλληλα με την μετανάστευση και κυρίως την παράτυπη. Το 2010 ξεκίνησε η εφαρμογή μιας ουσιαστικότερης μεταναστευτικής πολιτικής με την κατάθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το άσυλο και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, το οποίο η χώρα επικαιροποίησε τον Ιανουάριο του 2013. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης περιλάμβανε περιγραφή των προγραμματισμένων δράσεων της κυβέρνησης για τα θέματα πρώτης υποδοχής, το νέο σύστημα ασύλου, τα προ-αναχωρησιακά κέντρα κράτησης, τις επιστροφές και τον έλεγχο των συνόρων. Σε αυτό το πλαίσιο τον Νοέμβριο του 2010 υιοθετήθηκε το Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) 114/2010[44], με το οποίο ρυθμίσθηκε η μεταβατική διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα. Το ΠΔ114/2010 αντικατέστησε το παλαιότερο ΠΔ90/2008[45] και κατήργησε το ΠΔ81/2009[46] που είχε δεχθεί κριτική τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από την Ύπατη Αρμοστεία και άλλους ευρωπαϊκούς φορείς, για τη μη τήρηση και εφαρμογή των διεθνών και ευρωπαϊκών προτύπων[47]. Εν συνεχεία, τον Ιανουάριο του 2011, υιοθετήθηκε ο Νόμος Ν.3907/2011[48], για την αναμόρφωση του συστήματος ασύλου στην Ελλάδα. Ο νόμος προέβλεπε τη δημιουργία αυτοτελούς Υπηρεσίας Ασύλου καθώς και ενός συστήματος υποδοχής και διαπίστωσης του «προφίλ» και των αναγκών όσων εισέρχονται στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, συμπεριλαμβανομένων και ατόμων που επιθυμούν να ζητήσουν άσυλο. Ο νόμος αυτός αντικαταστάθηκε από τον Ν.4375/2016[49] και αφορά την

[44]ΦΕΚ Α 195/22.11.2010: Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας (σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/85/ΕΚ).

[45]ΦΕΚ Α 138/11.07.2008: Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (L 326/13.12.2005).

[46]ΦΕΚ Α 99/30.06.2009: Τροποποίηση Π.Δ. 90/2008, Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (L 326/13.12.2005).

[47]http://www.unhcr.gr/prostasia/nomiki-prostasia/o-nomos-stin-ellada.html?L=oehdbfqkb.Law.

[48]ΦΕΚ Α 7/26.01.2011: Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη – μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις.

[49]ΦΕΚ Α 51/03.04.2016: Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις.

οργάνωση και λειτουργία της Υπηρεσίας Ασύλου, της Αρχής Προσφυγών και της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης καθώς και την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας και την εργασία των δικαιούχων. Ο Ν.4375/2016 τροποποιήθηκε από τον Ν.4399/2016[50] και εκ νέου από τον Ν.4485/2017[51].

Σκοπός του σχεδίου αυτού ήταν η νομιμοποίηση, η κοινωνική ένταξη προσφύγων και μεταναστών, η απόδοση ελληνικής υπηκοότητας στα παιδιά αυτών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα, ο αποτελεσματικότερος έλεγχος της ανασφάλιστης και αδήλωτης εργασίας, τα κοινωνικά δικαιώματα καθώς και η ορθότερη, δικαιότερη και αποδοτικότερη πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών στην διαδικασία αιτήματος ασύλου. Έγινε προσπάθεια υλοποίησης του σχεδίου μέσα από την εφαρμογή του Ν.4251/2014[52]. Ο νόμος αυτός αφορούσε τον κώδικα μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης, τη διέλευση πολιτών τρίτων χωρών, το δικαίωμα διαμονή τους στην ελληνική επικράτεια, την οικογενειακή επανένωση, το δικαίωμά τους στην εργασία και την επαγγελματική δραστηριότητα καθώς και τη χορήγηση και ανανέωση αδειών διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους[53]. Ο Ν.4251/2014 τροποποιήθηκε από τον Ν.4540/2018 όσον αφορά τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο της ενδοεταιρικής μετάθεσης καθώς και στις διαδικασίες ασύλου[54].

Αν και έγινε ένα πραγματικά τεράστιο βήμα για τη λύση του μεταναστευτικού και προσφυγικού προβλήματος μέσα από την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, στην πράξη αυτό παρουσιάζεται ανεπαρκές στο να καλύψει τις ανάγκες που δημιουργούνται καθημερινά με τις συνεχώς ανεξέλεγκτες αυξανόμενες ροές[55] από τα θαλάσσια σύνορά μας

---

[50]ΦΕΚ Α 117/22.06.2016: Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας - Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις, άρθρο 86 Τροποποίηση του ν. 4375/2016.

[51]ΦΕΚ Α 114/04.08.2017: Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις, άρθρο 96 Τροποποίηση του ν. 4375/2016.

[52]ΦΕΚ Α 80/01.04.2014: Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις.

[53] Ibid.

[54]ΦΕΚ Α 91/22.05.2018: Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση, L 180/96/29.6.2013) και άλλες διατάξεις - Τροποποίηση του ν. 4251/2014 (Α' 80) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2014/66/ΕΕ της 15ης Μαΐου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταιρικής μετάθεσης - Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου και άλλες διατάξεις.

[55]Τ. Γεωργιοπούλου, *Προσφυγικό: Αυξάνονται οι ροές και οι «μόνιμοι»*, Καθημερινή, Έντυπη έκδοση, 19.06.2017, http://www.kathimerini.gr/914445/article/epikairothta/ellada/prosfygiko-ay3anontai-oi-roes-kai-oi-monimoi,

και κυρίως από την Τουρκία. Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες φαίνονται εγκλωβισμένοι στα κέντρα υποδοχής και κράτησης (hot spots) αλλά και η χώρα φαίνεται να αναλαμβάνει σχεδόν αβοήθητη ένα τεράστιο έργο πολύ μεγαλύτερο από τις οικονομικές της δυνατότητες. Παρουσιάζει ελλείψεις τόσο σε συνθήκες ποιοτικής διαβίωσης στους χώρους υποδοχής και κράτησης (άσχημες συνθήκες ασφάλειας, υγείας και διαβίωσης) όσο και στην πρακτική εξέταση του ασύλου λόγω έλλειψης προσωπικού σε υπηρεσίες όπως την Υπηρεσία Ασύλου και την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης ώστε να εξυπηρετεί ικανοποιητικά τους πρόσφυγες και τους μετανάστες.

Οι συνεχιζόμενοι εμφύλιοι πόλεμοι στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής αυξάνουν τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές πληθυσμών, ατόμων με διαφορετική θρησκευτική κουλτούρα και συμπεριφορές που χρειάζονται ιδιαίτερη αντιμετώπιση. Δεδομένου των πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών που διαδραματίζονται στην Ευρώπη και παγκοσμίως, η Ελλάδα το 2015 βρίσκεται αντιμέτωπη με τεράστιες μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές με συνέπεια τα ελληνικά νησιά να μην μπορούν να ανταπεξέλθουν στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Η χώρα δέχθηκε διεθνή κατακραυγή για φαινόμενα όπως αυτό της Ειδομένης το 2016 όπου στη συγκεκριμένη περιοχή είχε αναπτυχθεί ο μεγαλύτερος άτυπος προσφυγικός καταυλισμός στα Βαλκάνια, που κατά την περίοδο αιχμής του έφτασε να φιλοξενεί 15.000 άτομα[56].

5. ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αντιλαμβανόμενη η ΕΕ τον τεράστιο κίνδυνο που προκύπτει από το μεταναστευτικό φαινόμενο τον Μάρτιο του 2016 έρχεται σε συμφωνία με την Τουρκία για την αναχαίτιση των καθημερινών προσφυγικών ροών. Η Τουρκία αναλαμβάνει να συγκρατήσει μέσα στο έδαφός της τα αλλεπάλληλα καθημερινά κύματα μεταναστών και η ΕΕ αναλαμβάνει την οικονομική ενίσχυση της Τουρκίας αλλά υπόσχεται και γύρο συζητήσεων για την ένταξη της

Τ. Γεωργιοπούλου, *Αύξηση προσφυγικών ροών στα νησιά,* Καθημερινή, Έντυπη έκδοση, 16.06.2017, http://www.kathimerini.gr/914147/article/epikairothta/ellada/ay3hsh-prosfygikwn-rown-sta-nhsia.

[56]Β. Παπαστεφάνου, *Εικόνα χάους στην Ειδομένη- Στην αναμονή εκατοντάδες πρόσφυγες στον Πειραιά*, ΕΡΤ- Πρώτο Πρόγραμμα-ΑΠΕ/ΜΠΕ, 1.3. 2016,
http://www.ert.gr/eidiseis/ellada/ikona-chaous-stin-idomeni-stin-anamoni-ekatontades-prosfiges-ston-pirea/.

Τουρκίας στην ΕΕ[57]. Συγχρόνως η ΕΕ ενισχύει το ρόλο και το έργο της Frontex στο Αιγαίο και γενικότερα στα ελληνικά σύνορα.

Η συνεχιζόμενη και αυξανόμενη τεράστια ροή προσφύγων και μεταναστών στα σύνορα της Ελλάδας έκανε τη χώρα να ζητήσει ενίσχυση και μεγαλύτερη πρακτική βοήθεια από την Frontex. Η απάντηση ήταν να οργανωθεί μια νέα επιχείρηση ταχείας επέμβασης στο Αιγαίο με 15 πλοία και 293 συνοριοφύλακες με την ονομασία «Ποσειδών»[58]. Στην επιχείρηση μετέχουν μέλη του Λιμενικού Σώματος και της Ελληνικής Αστυνομίας. Το όλο επιχείρημα διεξάγεται σε έξι νησιά. Στη Λέσβο που δέχεται το μεγαλύτερο κύμα μεταναστών τοποθετούνται 272 συνοριοφύλακες, στη Χίο 94, στη Κω 45, στη Λέρο 30 και στη Σάμο 73. Στο δε Καστελόριζο τοποθετείται πλωτό σκάφος[59]. Η Ελληνική πλευρά μετέχει με 22 οχήματα. Η επιχείρηση αυτή αναμένεται να χρησιμοποιήσει 520 συνοριοφύλακες, εμπειρογνώμονες και διερμηνείς που θα κάνουν τις καταγραφές θα δακτυλοσκοπούν, θα ελέγχουν τα εισερχόμενα άτομα, θα εντοπίζουν τα πλαστά έγγραφα και κυρίως θα περιπολούν τις περιοχές.

Ο υπαρκτός φόβος και η απειλή της κατάρρευσης της συμφωνίας με την Τουρκία κάνει Ευρωπαίους και Έλληνες να λάβουν επιπλέον μέτρα. Η Αθήνα ζητά ακόμα μεγαλύτερη ενίσχυση της Frontex σε περιπολίες και άτομα στην Μεσόγειο και ειδικά στα σύνορα Ελλάδας-Τουρκίας. Επίσης για πρώτη φορά δυνάμεις της Frontex βρίσκονται στα σύνορα της χώρας με τα Σκόπια και την Αλβανία.

Το δράμα των χιλιάδων μεταναστών και προσφύγων που διασχίζουν τη Μεσόγειο με κίνδυνο της ζωής τους προβλημάτισε έντονα τα κράτη μέλη της ΕΕ και αποφασίστηκε ότι το ζήτημα αφορά όλους και πρέπει να αντιμετωπιστεί συνολικά από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και όχι μεμονωμένα από τις χώρες που δέχονται τις πιέσεις των μεταναστών. Για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα δημιουργήθηκε νέα Ευρωπαϊκή ατζέντα η οποία περιγράφει τα έκτακτα μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Συνδυάζει εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές, την πλήρη αξιοποίηση των οργανισμών και των εργαλείων της ΕΕ και την ανάμειξη κρατών

---

[57] Iefimerida, *Τι σημαίνει η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας για την Ελλάδα*, 18.3.2016, http://www.iefimerida.gr/news/257411/ti-simainei-i-symfonia-ee-toyrkias-gia-tin-ellada.

[58] Η Καθημερινή, *Νέα επιχείρηση «Ποσειδών» της Frontex*, Έντυπη έκδοση, 12.2015, http://www.kathimerini.gr/843942/article/epikairothta/ellada/nea-epixeirhsh-poseidwn-ths-frontex.

[59] Iefimerida, *Η Frontex στην Ελλάδα: Συνοριοφύλακες & πλοία σε 6 νησιά του Αιγαίου*, 29.12.2015, http://www.iefimerida.gr/news/243114/i-frontex-stin-ellada-synoriofylakes-ploia-se-6-nisia-toy-aigaioy.

μελών της ΕΕ, διεθνών οργανισμών της κοινωνίας των πολιτών, τοπικών αρχών και τρίτων χωρών ώστε να υπάρξει μια αποτελεσματική μεταναστευτική πολιτική.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε από την Ελλάδα γρήγορη μεταρρύθμιση του ελληνικού συστήματος ασύλου. Ο Επίτροπος Μεταναστευτικής Πολιτικής, Δημήτριος Αβραμόπουλος παρουσίασε στις Βρυξέλλες, στις 17 Μαΐου 2018[60], στοιχεία για την μετανάστευση στην ΕΕ, σύμφωνα με τα οποία από την αρχή του έτους έως τις 6 Μαΐου 2018 καταγράφηκε η είσοδος 15.450 ανθρώπων στα ελληνικά νησιά ενώ στην Ισπανία κατέφθασαν 6.623 μετανάστες[61]. Επιπλέον συνεχίζουν να καταφθάνουν μετανάστες στα Δυτικά Βαλκάνια, την Αλβανία, το Μαυροβούνιο και την Βοσνία Ερζεγοβίνη[62]. Η Κομισιόν άσκησε κριτική για τις αργές διαδικασίες ασύλου οι οποίες εμποδίζουν την επανεισδοχή στην Τουρκία, ενώ απαίτησε μεγαλύτερες προσπάθειες από τα κράτη μέλη στο θέμα των επανεισδοχών/ επανεγκαταστάσεων. Ο Έλληνας επίτροπος έκανε έκκληση στα ευρωπαϊκά κράτη για υποδοχή περισσότερων μεταναστών από τη Β. Αφρική στο πλαίσιο νέου προγράμματος μετεγκατάστασης, ενώ τα κράτη μέλη προσφέρουν 50.000 θέσεις[63].

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ΕΕ έδειξε καλή διάθεση και έλαβε σημαντικές αποφάσεις και μέτρα για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος. Δημιούργησε κοινή πολιτική Ασύλου, την ΚΕΔΑ, έλαβε υπόψη της την Ύπατη Αρμοστεία και τις αρχές που στηρίζονται στη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ενεργοποίησε τους ισχύοντες οργανισμούς όπως τον ΟΗΕ και δημιούργησε την Frontex, ενίσχυσε το ρόλο της στα σύνορα των χωρών πρώτης υποδοχής προσφύγων και μεταναστών. Στήριξε σημαντικές διακρατικές συμφωνίες μεταξύ των χωρών όπως Ιταλίας-Λιβύης, Ελλάδας-Τουρκίας. Τα κράτη μέλη της ΕΕ όπως η

[60]Iefimerida, *SZ: Η Κομισιόν ζητά γρήγορη μεταρρύθμιση του συστήματος ασύλου*, 17.5.2018, http://www.iefimerida.gr/news/417081/sz-i-komision-zita-grigori-metarrythmisi-toy-systimatos-asyloy.

[61]Ibid.

[62]Ibid.

[63]Τα Νέα, *Γράφει η Süddeutsche Zeitun: Η Κομισιόν ζητά γρήγορη μεταρρύθμιση του συστήματος ασύλου*, 17.5.2018 http://www.tanea.gr/news/world/article/5562936/h-komision-zhta-grhgorh-metarrythmish-toy-systhmatos-asyloy/.

Γερμανία υποδέχτηκαν πλήθος μεταναστών-προσφύγων και υπήρξαν σημαντικά αποτελέσματα και ικανοποιητικός έλεγχος στην ροή μεταναστών.

Παρά τα όσα πέτυχε η ΕΕ το ζήτημα των μεταναστευτικών ροών δεν λύθηκε. Οι άνθρωποι που αναγκάζονται να ακολουθήσουν τον επικίνδυνο δρόμο της διαφυγής από τις χώρες τους αυξάνονται καθημερινά. Η ομολογία της Τουρκίας ότι δεν αντέχει να συγκρατεί στο έδαφός της εκατομμύρια πρόσφυγες και μετανάστες είναι καθημερινή[64].

Σε μια ακόμα προσπάθεια αντιμετώπισης του μεταναστευτικού και προσφυγικού φαινομένου η ηγεσία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής κατέθεσε στη βουλή νομοσχέδιο που ψηφίστηκε (Ν.4540/2018[65]) που προβλέπει το δικαίωμα των αιτούντων διεθνή προστασία να κυκλοφορούν ελεύθερα την ελληνική επικράτεια. Επίσης προβλέπει τη χορήγηση επίσημων εγγράφων στους αιτούντες, επανακαθορίζει τα ζητήματα σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, δίνει η δυνατότητα πρόσβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα καθώς και στην εργασία. Ρυθμίζει μια σειρά μέτρων σχετικά με την παροχή στέγασης με σκοπό τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας. Προσφέρει την παροχή υλικών συνθηκών υποδοχής με ειδική μνεία στην παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ελεύθερη πρόσβαση στις δημόσιες δομές υγείας και σε νοσηλευτική και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Τέλος κατοχυρώνει την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων και ορίζει την Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης του Υπουργείου Εργασίας ως αρμόδια αρχή προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων και των χωρισμένων ανηλίκων, ενώ καθορίζει εκ νέου θέματα σχετικά με τη χορήγηση και ανανέωση άδειας διαμονής για εξαιρετικούς και ανθρωπιστικούς λόγους, δηλαδή να χορηγείται άπαξ κατ' εξαίρεση άδεια διαμονής διάρκειας τριών ετών σε πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ελλάδα για επτά τουλάχιστον συνεχή έτη[66].

---

[64]Newpost, *Οι Τούρκοι απειλούν με στρατιές προσφύγων την Ελλάδα: «Αν θέλετε, ανοίγουμε τις πύλες»*, 8.5.2018, http://newpost.gr/politiki/671269/oi-toyrkoi-apeiloyn-me-straties-prosfygwn-thn-ellada-an-thelete-anoigoyme-tis-pyles.

[65]ΦΕΚ Α 91/22..5.2018: Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση, L 180/96/29.6.2013) και άλλες διατάξεις -Τροποποίηση του ν. 4251/2014 (Α' 80) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2014/66/ΕΕ της 15ης Μαΐου 2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στο πλαίσιο ενδοεταιρικής μετάθεσης - Τροποποίηση διαδικασιών ασύλου και άλλες διατάξεις.

[66]Η Καθημερινή, *Στη Βουλή το νομοσχέδιο για τις διαδικασίες χορήγησης ασύλου*, 19.4.2018, http://www.kathimerini.gr/959943/article/epikairothta/politikh/sth-voylh-to-nomosxedio-gia-tis-diadikasies-xorhghshs-asyloy.

Θέλοντας να διατυπώσει την αμφιβολία της για την αποτελεσματικότητα του συγκεκριμένου νομοσχεδίου η πρώην Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής κα. Χριστοδουλοπούλου μετά την ψήφιση του εν λόγω νομοσχεδίου δήλωσε τα εξής «Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να γίνουμε χώρος φιλοξενίας είτε αξιοπρεπούς, είτε αναξιοπρεπούς διαβίωσης για τους πρόσφυγες και δεν είναι θέμα χρημάτων και κονδυλίων. Όσο η Ευρώπη δεν μοιράζει τους πρόσφυγες, το πρόβλημα δεν πρόκειται να λυθεί»[67]. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής αλληλεγγύης μέσω του προγράμματος μετεγκατάστασης για τους πρόσφυγες, ισχυρίστηκε ότι κάθε κράτος μέλος της ΕΕ ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού (40%), το συνολικό ΑΕΠ (40%), το μέσο αριθμό αιτήσεων ασύλου κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια και το ποσοστό ανεργίας (10%) υποχρεούται να δεχθεί συγκεκριμένο αριθμό προσφύγων[68], κάτι το οποίο στην πράξη δεν τηρήθηκε από πολλά κράτη μέλη.

Από την άλλη μεριά η αντιπολίτευση θεωρώντας ελλιπή τα νέα μέτρα για την αντιμετώπιση του προσφυγικού και μεταναστευτικού φαινομένου ισχυρίζεται ότι θα υλοποιήσει μια σειρά πιο αποτελεσματικών μέτρων. Ο πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας (ΝΔ), Κυριάκος Μητσοτάκης δήλωσε στο 11ο συνέδριο του κόμματος του, ότι θα επιταχυνθεί η διαδικασία εξέτασης αιτημάτων ασύλου και η άμεση επιστροφή παράνομων μεταναστών στην Τουρκία, θα υπάρχουν κλειστά προαναχωρησιακά κέντρα για παράτυπους μετανάστες[69], θα ιδρυθεί πιστοποιημένο μητρών όλων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ώστε να είναι ξεκάθαρη η δράση τους, θα διασφαλιστεί διαφάνεια στη διαχείριση του εθνικού και ευρωπαϊκού χρήματος[70]. Επίσης στόχος του προγράμματος της ΝΔ είναι φύλαξη και προστασία των θαλάσσιων και χερσαίων συνόρων της χώρας καθώς και η διαμόρφωση μιας

[67]Skai, *Αποστάσεις Χριστοδουλοπούλου από το νομοσχέδιο Βίτσα για το μεταναστευτικό*, 4.5.2018, http://www.skai.gr/news/politics/article/372758/apostaseis-hristodoulopoulou-apo-to-nomoshedio-vitsa-gia-to-metanasteytiko/.

[68]https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_eu_solidarity_a_refugee_relocation_system_el.pdf

[69]Χ. Μπόκας, *Νέα Δημοκρατία: Το κυβερνητικό της σχέδιο για την Ελλάδα*, Πρώτο Θέμα, 10.12.2017, https://www.protothema.gr/politics/article/739740/nea-dimokratia-to-kuvernitiko-tis-shedio-gia-tin-ellada/.

[70]News247, *ΝΔ στη Μόρια: Δεν θα γίνουν τα νησιά του Αιγαίου ¨πάρκινγκ ψυχών¨*, 25.4.2018, http://www.news247.gr/politiki/nd-sti-moria-den-tha-ginoyn-ta-nisia-toy-aigaioy-parkingk-psychon.6606221.html

σωστής και συγκροτημένης ευρωπαϊκής πολιτικής αλληλεγγύης και αμοιβαίας κατανομής βαρών εντός της ΕΕ[71].

Ο Σταύρος Θεοδωράκης, πρόεδρος του Ποταμιού, δήλωσε επίσης ότι πρέπει να εκταμιευτούν τα ευρωπαϊκά χρήματα και να δοθούν στα hot spot των νησιών για καλύτερες συνθήκες, να συνδεθούν οι καταυλισμοί με το δίκτυο της ΔΕΗ και να ενισχυθεί η Υπηρεσία Ασύλου με εξειδικευμένο προσωπικό[72]. Η δε Φώφη Γεννηματά ως πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και επικεφαλής της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, δήλωσε ότι κάθε μέλος- κράτος της ΕΕ πρέπει να σηκώσει το μερίδιο ευθύνης που του αναλογεί[73]. Τέλος ο εκπρόσωπος τύπου του Κινήματος Αλλαγής Παύλος Χρηστίδης δήλωσε ότι πρέπει να απορροφηθούν άμεσα τα κοινοτικά κονδύλια για να αντιμετωπιστούν στοιχειώδη προβλήματα στη διαδικασία ασύλου[74].

Η Ελλάδα μια χώρα μικρή και σε δύσκολη οικονομική κατάσταση με σύνορα ανοιχτά σε αυτούς τους λαούς που μεταναστεύουν, δεν μπορεί να ανταπεξέλθει. Ο λαός υποδέχθηκε τους πρόσφυγες και μετανάστες[75] και συνεχίζει να κάνει το ίδιο, το κράτος προσπάθησε και δημιούργησε την Υπηρεσία Ασύλου, δημιούργησε χώρους κράτησης πρώτης υποδοχής δημιουργώντας την Υπηρεσία Υποδοχής Ταυτοποίησης. Παρόλη την βοήθεια που δέχτηκε κυρίως οικονομική από την ΕΕ, το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα την ξεπερνά και παραμένει άλυτο.

Θεωρείται από πολλούς ότι η Ευρώπη και οι υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις έχουν υποχρέωση να λάβουν δραστικά μέτρα, να λύσουν το πρόβλημα στη ρίζα του, να σταματήσουν οι συρράξεις και να επαναφέρουν την ειρήνη, να δημιουργήσουν ανθρώπινες

---

[71]Antenna, *Δήλωση του Μ. Βαρβιτσιώτη για τις εξελίξεις στο μεταναστευτικό- προσφυγικό*, 7.5.2018 https://www.antenna.gr/watch/1190836/dilosi-toy-m-barbitsioti-gia-tis-exelixeis-sto-metanasteytikoprosfygiko

[72]Newbeast, *Στ. Θεοδωράκης: Τρεις επείγουσες λύσεις για το προσφυγικό στη Λέσβο*, 14.4.2018, https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/3503310/st-theodorakis-tris-epigouses-lisis-gia-to-prosfigiko-sti-lesvo

[73]Η Καθημερινή, *Γεννηματά: Οι δηλώσεις Τουσκ για το προσφυγικό παραβιάζουν τις συνθήκες*, 14.12.2017, http://www.kathimerini.gr/939273/article/epikairothta/politikh/gennhmata-oi-dhlwseis-toysk-gia-to-prosfygiko-paraviazoyn-tis-syn8hkes

[74]In, *Χρηστίδης: Αντί για λύσεις στο προσφυγικό, επικοινωνιακές φιέστες*, 30.4.2018, http://www.in.gr/2018/04/30/politics/xristidis-anti-gia-lyseis-sto-prosfygiko-epikoinoniakes-fiestes/

[75]Δηλώσεις του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου Δ. Αβραμόπουλου, στην εναρκτήρια εκδήλωση του πρώτου εκπαιδευτικού σεμιναρίου για τη μετανάστευση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet του Πανεπιστημίου Αθηνών: «Η χώρα μας και δεν σας κρύβω ότι όταν μου δίνεται η ευκαιρία αυτό το προβάλλω, επέδειξε παρά τις οργανωτικές της αδυναμίες και τις διοικητικές της ανεπάρκειες στο ξεκίνημα αυτής της κρίσης, ανθρωπισμό και ευαισθησία. Αυτό είναι κάτι το οποίο έχει τύχει αναγνώρισης από ολόκληρη την Ευρώπη», 30 Οκτωβρίου 2017.

συνθήκες διαβίωσης στις χώρες αυτές ώστε οι πολίτες να παραμένουν στον τόπο τους και να μπορούν να εργάζονται για να καλυτερεύσουν τη ζωή τους και να μην αναγκάζονται να μεταναστεύουν. Εφόσον το πρόβλημα δεν λύνεται στη ρίζα του, δεν δημιουργούνται ομαλές και ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης στις χώρες των ανθρώπων αυτών τόσο τα πράγματα θα χειροτερεύουν. Όσο συνεχίζονται οι συγκρούσεις, οι εμφύλιες διαμάχες, τόσο θα μεγαλώνει ο αριθμός των πολιτών αυτών των χωρών που θα εκπατρίζονται για να σώσουν τουλάχιστον τις ζωές τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

Βρέλλης Σ.Β., 2003, *Δίκαιο αλλοδαπών. Τα αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα,* Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Γραφείο του Ύπατου Αρμόστη των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, 2009, *Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των προσφύγων*, στ' έκδοση, Αθήνα, UNHCR.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015, *C53 Το Πρόγραμμα της Χάγης: Ενίσχυση της Ελευθερίας, της Ασφάλειας και της Δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση*.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015, *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση,* COM 240, Βρυξέλλες.

Καλαβρός Γ.Ε., Γεωργόπουλος Θ.Γ., 2013, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τόμος ΙΙ-Ουσιαστικό Δίκαιο*, 2η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ.81.

Λυγερός, Σ., 2016, *Το γεμάτο προκλήσεις ευρωπαϊκό και περιφερειακό. Κίνδυνοι, ευκαιρίες και αδιέξοδα*, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα.

Μουσούρου Λ., 1991, *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη,* Gutenberg, Αθήνα, σελ. 148.

Προεδρία της Δημοκρατίας, 2010, *ΠΔ114/2010 Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας*, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο.

Τριανταφυλλίδου Α., Δημητριάδη Α., *Η διαχείριση του ασύλου στην Ευρώπη: η αναθεώρηση του Δουβλίνου Ι και η περίπτωση της Ελλάδας*, Εφαρμογές ΔΔΙ/2011, σελ. 22.

Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 2011, *Ν.3907/2011 Ίδρυση*

Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Antonopoulos G.A., Winterdyk J., 2006, *The Smuggling of Migrants in Greece: An Examination of its social organization*, European Journal of Criminology, vol. 3, no 4, pp.439-461.

Bogdan N.B., Fratzke S., 2015, *Europe's Migration Crisis in Context: Why Now and What Next*, Migration Policy Centre (MPC).

Castels S., Miller M.J., 1998, *The Age of Migration*, second edition, Palgrave, p.58.

Chateau C., Raffaelli R., 2016, *Immigration policy*, EU Fact Sheets.

Council of the European Union, 13440/08, *European pact on immigration and asylum*, Brussels, September.

European Commission, 2016, *Recommendation, No 2016/1117, Official Journal of the European Union*, June.

Laczko F., 2003, *Europe Attracts More Migrants from China*, Migration Policy Centre (MPC).

Sitaropoulos N., 2000, *Modern Greek Asylum Policy and Practice in the Context of the Relevant European Developments*, Journal of Refugee Studies, 2000, vol. 13, no. 1, pp. 107-116.

Triandafyllidou A., Maroufof M., 2009, (with the collaboration of M. Nikolova), *Immigration towards Greece at the Eve of the 21st Century*, IDEA Working Papers, no 4, pp.27-28.